

מכתבו של פרופ' שינמן ותגובתי אליו

חברים וקולגות יקרים,
אני פונה אליכם בעקבות הפרסומים בנושא מכתבו של חנוך שינמן לסטודנטים ותגובתי למכתב זה.

ראשית, אפתח במובן מאילוי. אני תומך באופן עמוק בחופש האקדמי ובחופש הביטוי. אני גאה במגוונות של הפקולטה למשפטים בבר אילן וביכולתה להכיל בעלי עמדות מנוגדות. העובדה שמחד מנעד הדעות הן של חברי הסגל בפקולטה והן של הסטודנטים רחב כל כך ומאידך שוררת בה אווירה פתוחה, מכילה ומכבדת, אומרת רבות על הפקולטה ואני מקווה מאד שהתקרית האחרונה לא תעיב על כך.

לו היה פרופ' שינמן כותב מאמר אקדמי או פופולארי ובו היה מבקר את צה"ל בצורה בוטה, הייתי אולי מתנגד לתוכן הדברים אך הייתי נלחם על זכותו לכתוב אותם. בדומה לכך, אגן בחירוף נפש על זכותו של כל מרצה להביע במסגרת השיעור שלו עמדות וטענות קשות ככל שיהיו הקשורות לדעת המרצה לנושא השיעור. ואכן חברי הסגל בפקולטה למשפטים יודעים כי לעמדתם הפוליטית והערכית לא היתה ולא תהיה לעולם כל השפעה על הקריירה שלהם.

במקרה הספציפי מדובר בעניין אחר. כדי להבין את ביקורתי על שיינמן חשוב לתת את הדעת על שלושה עניינים:

1. ההקשר: שיינמן כתב לתלמידיו מכתב מנהלי הנוגע לבחינה העתידית בקורס שבו הוא מלמד. זוהי "במה" של עמדת כוח של מרצה כלפי תלמידים, שנוצלה באופן לא ענייני לקידום סדר היום של המרצה בנושאים הנוגעים לליבו. יתר על כן, הבמה שנבחרה איננה מאפשרת דיון בדברים ואף לא תגובה של הנמענים. אילו לא היינו עוסקים בנושאים כל כך רציניים – הגנה על מדינת ישראל נוכח התקפות טרוריסטיות, מצד אחד והבעת הזדהות אנושית עם סבל של רבים, מצד שני – ניתן היה לראות בשימוש הפרטי שעשה שיינמן במכתב המינהלי כלפי קהל שבוי של נמענים משום פארסה.
2. הסגנון: המכתב נוקט בסגנון פוגעני ועוקצני. הוא מתייחס אל הסטודנטים כמצויים במציאות שאינה קיימת, שבה הם חולקים את הכתה עם עזתים שבתיהם נחרבו. גם אם היה בוחר, באופן פסול לדעתי, להשתמש במכתב לשם הבעת עמדה בנושא בלתי קשור, עדיף היה להתבטא בצורה מכבדת, ישירה, ולא על דרך הסארקאזם, שרבים מן התלמידים שפנו אלי ראו בו גם זלזול בהם או עמדה שופטנית כלפיהם, כביכול הם עיוורים לסבל של הזולת.
3. התוכן: הנהלת האוניברסיטה העניקה לסטודנטים את האפשרות לגשת לבחינה במועד א ב ו-ג. בכך היא שאפה ללכת לקראת הסטודנטים במצב המיוחד שנוצר. שיינמן מציג זאת, בעקיפין, כהוראה מגוחכת שנכפית עליו בעל כורחו. הוא ממליץ לסטודנטים לגשת למועד א ובמשתמע רומז שהמועדים האחרים יהיו קשים יותר. הדבר יוצר בלבול וחשש אצל הסטודנטים ובמיוחד

Prof. Shahar Lifshitz, Dean

פרופ' שחר ליפשיץ, דיקן

אצל אותם סטודנטים המצויים כעת בחזית ואין להם אפשרות של ממש להגיע למועד הראשון כפי שהמליץ באופן נחרץ המרצה.

לנוכח האמור לעיל, סברתי שהנושא אינו נוגע לחופש הביטוי של המרצה אלא בעיתוי ובהקשר האומללים המבטאים ניצול לרעה של המעמד כמרצה - ולא של זכות אדם - כדי לבטא עמדות אל מול הסטודנטים ללא שום הצדקה אקדמית ובפורום שלא נועד לכך.

משנחשפתי לפגיעה ולעלבון של הסטודנטים שלנו, ושל בני משפחותיהם, חלקם סובלים מההפגזות, נלחמים בעצמם, איבדו חברים וקרובים, ודואגים לבני משפחה, סברתי כי הם ראויים להגנה וליחס של כבוד אשר צריך ללוות את ההתכתבות עמם.

הכרה בסבל של חפים מפשע והצער על כך היא בעיני משותפת לכולנו, חוצה גבולות פוליטיים, ולדעתי אינה שנויה במחלוקת. ההקשר שבו נאמרו הדברים הוא זה שגרם לפגיעה בסטודנטים ולצורך בתגובת נגד שבמסגרתה התנצלתי על דבריו בפני אותה רשימת תפוצה שלה שלח את מכתבו המקורי והבעתי את ציפיתי שיתנצל אף הוא על דבריו.

עם זאת גם אני לא חסין מטעויות, במחשבה שנייה, לנוכח האיום המסתמן על חופש הביטוי בהקשרים שונים בתקופה האחרונה, הייתי משנה את בחירת המילים ומשמיט את המשפט שבו התחייבתי לטפל בנושא. מבחינתי עיקר המכתב היה בהתנצלות שלי בשם הפקולטה על מכתבו של שיינמן וציפיה ממנו שיתנצל. עודני סבור כי טוב יעשה פרופ' שיינמן אם יתנצל בפני הסטודנטים שנפגעו מן ההקשר, הסגנון והתוכן. עם זאת, גם אם יתעקש שלא לעשות כן אין בכוונתי לבצע צעדים נוספים בעניין ואף הודעתי על כך באופן פורמאלי.

בברכה,

